R. MANTEUFFEL

W SPRAWIE PEWNEGO BŁĘDU W OPERATYWNYM PLANOWANIU PRACY I OBLICZANIU JEJ WYDAJNOŚCI W PAŃSTWOWYCH GOSPODARSTWACH ROLNYCH

Jak wiadomo, wydajność (produktywność) pracy mierzona jest wielkością produktu uzyskanego na jednostkę pracy włożonej w daną produkcję.

Przy szacowaniu wydajności pracy w poszczególnych działach produkcyjnych PGR ilość pracy włożonej w produkcję obliczana jest przeważnie na podstawie wskaźników mówiących o wielkości zapotrzebowania (lub zużycia pracy) na 1 ha poszczególnych upraw lub na 100 sztuk zwierząt w poszczególnych grupach produkcyjnych. Wskaźniki te, zwane też normatywami lub normami, mówią jedynie o pracy związanej bezpośrednio z daną produkcją.

Niekiedy zapomina się jednak w planowaniu operatywnym o tym, że prócz pracy ujętej wskaźnikami w procesach produkcyjnych zużywana jest jeszcze i inna praca, najczęściej także niezbędna dla uzyskania produktu.

Do prac nie ujętych wskaźnikami należą prace o znaczeniu bardziej ogólnym, jak transport wewnętrzny od miejsca pierwszego złożenia-zmagazynowania (kopiec, sterta), transport zewnętrzny, warsztaty, prace podwórzowe, prace brygadzistów, prace porządkowe w polu, prace przy ochronie roślin, utrzymanie melioracji, pomoc przy remontach kapitalnych, prace przy remontach i inne podobne. W najlepszym wypadku dodaje się oklepane, a nie wiadomo skąd wzięte „10 procent" na prace „inne".

Okazuje się jednak, że te prace nie ujęte wskaźnikami stanowią bardzo poważny odsetek prac podstawowych, ujętych wskaźnikami, i że nieuwzględnianie ich w rachunku, a więc zarówno przy obliczaniu wydajności pracy, jak i przy operatywnym planowaniu zapotrzebowania na pracę, zwanym też w PGR układaniem „harmonogramów pracy", prowadzi do poważnych błędów odbijających się na wynikach rachunku, a w konsekwencji na wynikach pracy.

Podajemy w zestawieniu na stronie 50 liczby oparte na badaniach prowadzonych przez Instytut Ekonomiki Rolnej w szeregu gospodarstw i zespołów PGR w okresie sześciu lat.

Jak wynika z przytoczonych danych, procent, jaki stanowią prace „inne" w pracach obliczanych na podstawie wskaźników, jest bardzo

poważną liczbą, często przekraczającą znacznie 50. Obliczony przez nas procent należy rozumieć w ten sposób, że na każde 100 dni pracy, której zapotrzebowanie zostało obliczone na podstawie wskaźników (normy, normatywy) w stosunku do jednej sztuki w odniesieniu do hodowli oraz jednego hektara w odniesieniu do produkcji roślinnej — przypada dodatkowo od 44 do 86 dni pracy „innej" nie objętej wskaźnikami, a najczęściej niemniej niezbędnej dla uzyskania zaplanowanej produkcji.

Rok	Ilość zbadanych gospodarstw po 1 w zespole na terenie całego kraju	Ilość zbadanych całych zespołów	Ilość gospodarstw w zbadanych zespołach	Procent prac nie ujętych wskaźnikami w stosunku do prac ujętych wskaźnikami			
				gospodarstwa			
				gorsze	średnie	lepsze	średnie z całości
1946/1947	20	—	—	—	—	—	49,5
1947/1948	42	—	—	50,6	50,2	44,1	46,5
1948/1949	65	—	—	59,0	50,2	48.1	51,8
1950	28	—	—	83,1	55,2	69,5	68,0
1951	—	1	7	—	—	—	49,3
1951	—	1	8	—	—	—	62,4
1952	—	1	6	—	—	—	86,0

Można by jeszcze przypuszczać, że prace nie uwzględnione bezpośrednio we wskaźnikach są to prace wykonywane w sezonach martwych, to jest w kwartale pierwszym i częściowo w czwartym, a więc że nie stwarzają one trudności pod względem bilansu pracy w gospodarstwie. Okazuje się, że jednak tak nie jest. Przeciwnie, prace tzw. „inne" rozkładają się dość równomiernie w ciągu całego roku, a więc wykonywane są również w okresach szczytowego zapotrzebowania na pracę, to jest w kwartale drugim, a co gorsza — w trzecim. Prac tych nie wolno zatem pomijać ani w planowaniu operatywnym, ani w kalkulacji kosztów lub w obliczaniu wydajności pracy.

Na poparcie naszych wywodów przytaczamy liczby zaczerpnięte z gospodarstwa Kłodzino, okręg Szczecin Płd. za rok 1948/1949.

Procentowy rozkład w ciągu roku prac nie ujętych wskaźnikami

Kwartał I	23,8
Kwartał II	24,6
Kwartał III	25,2
Kwartał IV	26,4
Razem	100,0

Na obecnym etapie problem siły roboczej stanowi jedno z węzłowych zagadnień walki o rozwój PGR, sprawa więc należytego dysponowania ludźmi i możliwie najbardziej dokładnego, a zarazem realnego zestawiania bilansu siły roboczej winna znaleźć się w centrum uwagi pracowników PGR. Wszelkie bowiem niedokładności w tej dziedzinie powodują poważne pogłębienie trudności, co znajduje swój wyraz w wynikach produkcji.